

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)

SVERIGES INSTÄLLNING TILL DIREKTIVET OM BALANS MELLAN ARBETE OCH PRIVATLIV

Ett främjande av omhändertagande maskuliniteter?

Matilda Sjödin

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2022
Handledare:	Katarzyna Wojnicka

Abstract

The last two decades, the role of men in the promotion of gender equality has gained a lot of attention in terms of research and policies in the European Union (EU). The deeper involvement of men in caring activities has the potential to promote gender-balanced task divisions. European literature has requested wider definitions of masculinity, in which the concept of “caring masculinity” has been described as a critical form of men's engagement and involvement in gender equality. One of the latest initiatives by the EU to promote men in caring activities is the work-life balance directive. The aim of the study is to examine the perspective of Swedish institutions regarding the directive. The focus is specifically on analyzing the responses of these institutions to the national implementation. The aim is to gain an understanding of Swedish institutions' attitudes towards parental leave and non-transferable months, which are important tools for promoting caring masculinities and gender equality. Additionally, the thesis examines whether these institutions support or hinder caring masculinities. The methodological approach is text analysis and the institutions' responses are used as the primary material. The results indicate that a majority of the institutions promote caring masculinities and have a positive perception of the directive.

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2022
Handledare:	Katarzyna Wojnicka
Nyckelord:	Balansdirektiv, Jämställdhet, Omhändertagande maskuliniteter, Föräldraledighet, Reserverade föräldrapenningdagar
Antal ord:	12998

Innehåll

1. Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställning	8
1.2 Disposition.....	8
2. Bakgrund.....	9
2.1 Balansdirektivet.....	9
2.2 Balansdirektivets införlivande	9
2.3 Det svenska utgångsläget.....	10
3. Teori och tidigare forskning	12
3.1 Tidigare forskning	12
3.1.1 Argument på politisk nivå.....	12
3.1.2 Argument på individnivå	14
3.2 Teori.....	16
3.2.1 Maskuliniteter som begrepp.....	16
3.2.2 Omhändertagande maskuliniteter	17
4. Metod och material.....	20
4.1 Metod.....	20
4.1.1 Diskussion av metod	23
4.2 Material.....	23
4.2.1 Diskussion av material	24
4.3 Avgränsning.....	25
5. Resultat.....	26
5.1 Antidiskrimineringsbyråerna	26
5.2 Arbetsdomstolen.....	26
5.3 Arbetsgivarverket	27
5.4 Försäkringskassan.....	27
5.5 Hemmaföräldrars Riksorganisation (HARO).....	27
5.6 Inspektionen för socialförsäkringen	28
5.7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU).....	28
5.8 Landsorganisationen i Sverige (LO).....	30
5.9 Regelrådet.....	30
5.10 Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL).....	30
5.11 Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)	31

5.12 Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco)	32
5.12.1 DIK	32
5.12.2 Sveriges Ingenjörer	33
5.13 Svenskt Näringsliv.....	34
5.14 Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)	34
5.14.1 Kristdemokraterna.....	35
5.15 Sveriges Kvinnolobby	35
5.16 Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)	36
5.17 Unizon	37
5.18 Analysschema	38
6. Analys.....	40
7. Diskussion	42
8. Slutsatser	45
Referenser.....	47

“Men need gender equality and gender equality needs men”.
(Scambor et al, 2014, s. 569)

1. Inledning

I det nyligen implementerade direktivet om balans mellan arbetsliv och privatliv togs ytterligare steg i jämställdhetsarbetet av Europeiska unionen (EU) som ett försök att markera männens ansvar i det obetalda arbetet. Syftet var att öka incitamenten för män att ta ut familjerelaterad ledighet och motverka kvinnors underrepresentation på arbetsmarknaden. I dagsläget står kvinnor för det obetalda arbetet motsvarande 22 timmar per vecka medan männens andel uppgår till 9 timmar per vecka inom EU (COM(2020)152). Kvinnor arbetar mer deltid och tar större ansvar över hemmet och barnomsorg. Obalansen i ansvarsfördelningen leder till löne- och pensionsgap för kvinnor samtidigt som män riskerar sämre familje- och vänskapsrelationer och större hälsorisker (Scambor et al, 2014, s. 569).

Under de två senaste decennierna har vikten av mäns engagemang för att uppnå jämställdhet framhållits alltmer (Connell, 2003; Scambor, Wojnicka & Bergmann, 2013; Farré, 2011; Europeiska kommissionen, 2010; 2020). Utöver mäns engagemang i jämställdhet har den europeiska litteraturen betonat vikten av att främja nya former av maskuliniteter (Scambor et al, 2014; Scambor et al, 2013; Elliott, 2016; Advisory Committee on Equal Opportunities for Women and Men, 2021). Forskare inom Europa har rekommenderat beslutsfattare inom politiken att uppmuntra och involvera män till vård och omsorg som en motsats till traditionella maktbaserade former av maskuliniteter. Begreppet omhändertagande maskuliniteter har beskrivits som en europeisk vision där utförandet av vård och omsorg framställts som en viktig del i jämställda samhällen (Scambor et al, 2014, s. 570). Enligt Elliott (2016, s. 244) kan omhändertagande maskuliniteter därav vara nästa viktiga steg i rätt riktning mot att involvera män i jämställdhet.

Bland EU:s medlemsländer ligger Sverige i topp både vad gäller jämställdhetsindex och fördelning mellan hushållssysslor och omvårdnad av barn (EIGE, 2022). Sverige anses dessutom ha den mest könsneutrala lagstiftningen kring föräldraledighet (Europaparlamentet, 2022). En generös och betald föräldraledighet som är jämlik för både män och kvinnor, varav en viss andel inte är överförbar mellan föräldrarna, ses som ett av de främsta politiska verktygen för att involvera män i omvårdnad (Barker et al, 2021). Trots Sveriges höga ranking inom EU går utvecklingen dock långsamt och svenska män tar ut omkring 30 procent av föräldrapenningen. Detta gör *fallet* Sverige intressant, dels genom att Sverige anses ligga i

framkant, dels genom att statistiken visar på en lång väg kvar till en jämn fördelning. I denna uppsats kommer därför Sveriges inställning till balansdirektivet att undersökas. Till följd av att direktivet är så pass nytt finns en forskningslucka att fylla då litteraturen hittills tycks ha fokuserat på effekterna av balansdirektivet (De la Porte, 2023) samt vilka faktorer som format nationell implementering (Pircher et al, 2023).

Till följd av att Sverige ligger i framkant vad gäller föräldraledighet och redan uppfyller stora delar av direktivet är det av intresse att undersöka hur svenska instanser som berörs av frågan ställer sig till detta. Med tanke på att medlemsländerna är skyldiga att åtminstone införa direktivets lägsta krav finns därmed utrymme för generösare tolkningar. Undersökningen är av särskilt intresse då de svenska instanserna bestående av bland annat myndigheter, fackförbund och organisationer kan ha en påverkan både på politiskt beslutsfattande och möjligheten till institutionell förändring (De la Porte et al, 2023; Mahoney & Thelen, 2010; Schmidt, 2008). Vilken politisk intention instanserna har är särskilt viktigt vad gäller föräldraledighet, med tanke på att det finns ett stort gap mellan formell föräldraledighet samt den faktiska användningen av ledigheten (De la Porte et al, 2023). De kan dessutom besitta makt att påverka samhällsdebatten kring föräldraledighet. Vilka åsikter som instanserna framhåller är även av intresse med hänsyn till den europeiska litteraturen som efterfrågat nya former av maskuliniteter. Omhändertagande maskuliniteter har beskrivits som en kritisk form av mäns engagemang i jämställdheten (Elliott, 2016, s. 254). Till följd av att politiska reformer kan vara normsättande och ha en positiv påverkan på mäns "vårdande arbete" (Barker et al, 2021) finns en intressant forskningslucka att fylla gällande vad dessa stora samhällsinstanser anser om den frågan.

1.1 Syfte och frågeställning

I denna uppsats undersöks svenska instansers uppfattning gällande direktivet om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare (Dir. 2019/1158/EU). Närmare bestämt kommer instansernas remissvar till den nationella implementeringen av direktivet att undersökas. Syftet är att skapa förståelse för vilken inställning svenska instanser har till föräldraledighet samt reserverade föräldrapenningdagar som är ett viktigt verktyg för att främja omhändertagande maskuliniteter och jämställdhet. Därmed ämnar uppsatsen även att undersöka huruvida remissinstanserna främjar eller motverkar omhändertagande maskuliniteter.

Till följd av att direktivet varit starkt omdebatterat på EU-nivå (Europaparlamentet, 2016) och att frågan om reserverade månader för vardera föräldern tycks skapa stora motsättningar – både på EU-nivå och nationell nivå – kan denna uppsats undersöka fler dimensioner av argumenten som anförs. Uppsatsens frågeställningar ser ut enligt följande:

- Vilken uppfattning har svenska instanser om direktivet om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare?
- Främjar eller motverkar instanserna omhändertagande maskuliniteter?

1.2 Disposition

Uppsatsen inleds av en kort bakgrund till EU-direktivet och det svenska utgångsläget. Därefter presenteras tidigare forskning kring fördelning av föräldraledighet mellan män och kvinnor, följt av en teori om omhändertagande maskuliniteter. Vidare presenteras den valda textanalysen som metod samt instansernas remissvar som material för att besvara forskningsfrågorna. Därefter framförs resultatet följt av en analys, diskussion samt slutsats. Slutligen ges förslag till fortsatt forskning.

2. Bakgrund

2.1 Balansdirektivet

Direktivet om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängvårdare, som även kallas balansdirektivet, har som syfte att öka kvinnors arbetsmarknadsdeltagande och främja en jämställd fördelning av omsorgsansvaret där minimikrav för familjerelaterad ledighet ställs. I balansdirektivet markeras vikten av att reserverade månader tilldelas pappor (Dir. 2019/1158/EU). Direktivet beskrevs som en viktig strategi i arbetet för jämställdhet. Kommissionen lade fram förslaget 2016 och 2019 antogs direktivet av Europeiska rådet. Medlemsländerna hade perioden fram till 2 augusti 2022 på sig att implementera direktivet på nationell nivå (Europeiska rådet, 2022). Balansdirektivet mötte dock starkt motstånd innan det kunde implementeras, särskilt med hänsyn till rätten om fyra månaders föräldraledighet, varav två reserverade månader för vardera föräldern (Europaparlamentet, 2016; Europeiska rådet, 2019).

Vikten av att involvera män i omsorgsinriktat arbete lyftes redan i en stor forskningsrapport som förbereddes för EU-kommissionen 2013. Rapporten var den första att inkludera alla 27 medlemsländer samt EFTA-länder. Utefter forskningens resultat föreslogs att reserverad föräldraledighet borde införas i alla medlemsländer, där den så kallade ”Nordiska modellen” beskrevs som särskilt framgångsrik (Scambor et al, 2013, s. 7). Sverige har även nämnts som förebild bland EU:s medlemsländer vad gäller uppmuntrandet av mäns engagemang i föräldraledigheten samt reserverade ”pappamånader” (Oliveira et al, 2020, s. 32). Familjepolitikens utformning har med andra ord stor påverkan på mäns uttag av föräldraledighet och bidrag till det obetalda arbetet.

2.2 Balansdirektivets införlivande

För att implementera ett EU-direktiv har medlemsländerna vanligtvis två år på sig. Direktiven är bindande, men det är upp till medlemsländerna att införliva lagar som säkerställer att direktivet uppfylls. I Sverige tillsätts ofta en statlig offentlig utredning (SOU) varpå resultaten skickas på remiss till berörda parter och möjlighet till att lämna synpunkter i form av remissvar ges (Regeringskansliet, 2021).

I betänkandet ”Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängvårdare” (SOU 2020:81) framgår det att Sverige uppfyller stora delar av direktivets bestämmelser, däribland rätten till tio dagars betald ledighet för medföräldrar i samband med barns födelse samt rätten till fyra månaders föräldraledighet. Däremot läggs sju förslag fram till ändring av svensk lag, varav en av dessa har en direkt koppling till föräldraledighet. Förslaget avser att dagar med föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverade (SOU 2020:81). När utredningen skickades ut till remissinstanserna hade vardera föräldern rätt till 195 dagar med föräldrapenning, varav 90 av dessa dagar inte får föras över till den andra föräldern. De 90 reserverade dagarna gällde dock endast sjukpenninggrundande dagar och inte dagar på grundnivå.

2.3 Det svenska utgångsläget

När Sverige införde rätten till betald föräldraledighet 1974 för *både* mammor och pappor ansågs reformen vara internationellt unik (SOU 2005:66, s. 208). Drygt 20 år senare infördes en reserverad del för vardera föräldern. Den första reserverade månaden som infördes 1995 hade allra störst effekt på pappors uttag av föräldrapenningdagar, med en ökning motsvarande 28 procent. Den andra reserverade månaden som infördes 2002 ledde till en ökning på 10 procent. Den tredje reserverade månaden tillkom 2016 och bidrog till en ökning med 6 procent. Dock ledde inte den tredje månaden till någon ökning vad gäller andel par som delar lika, vilket motsvaras av att båda föräldrarna tar ut minst 40 procent och högst 60 procent av föräldrapenningdagarna. Däremot bidrog det till en mer jämställd fördelning av *föräldraledigheten*. Barnets sammanlagda tid med föräldrarna har inte påverkats, vilket många gånger lyfts upp som ett argument i samhällsdebatten *emot* en reserverad del av föräldraförsäkringen. I Försäkringskassans socialförsäkringsrapport fanns inget stöd för detta i genomsnitt (Försäkringskassan, 2019, ss. 6–28).

Reserveringen har bidragit till en delvis omfördelning av föräldrapenninguttaget från kvinnor till män och därmed främjat en snabbare utveckling mot ett jämställt uttag av föräldrapenning. Enligt Försäkringskassan (2019, s. 5) kan detta även ha effekt på den trendmässiga ökningen bland mäns uttag. Vidare framhålls hur samhällsdebatten kring ett ökat uttag bland män kan leda till värderingar och val av uppdelning mellan föräldrarna påverkas. Dock påpekar Försäkringskassan att de långsiktiga effekterna ännu inte går att avgöra. Samtidigt finns vissa

grupper som inte påverkats av den tredje reserverade månaden. Det handlar framför allt om lågutbildade män och (eller) män med låga inkomster som redan innan hade ett lågt uttag av föräldrapenningen (Försäkringskassan, 2019, ss 5–6).

3. Teori och tidigare forskning

3.1 Tidigare forskning

Föräldraförsäkringen är en av få andra politiska åtgärder som kan påverka fördelningen av betalt och obetalt arbete mellan kvinnor och män med en sådan direkt effekt (Försäkringskassan, 2019). De reserverade föräldrapenningdagarna bidrar till en mer jämställd balans mellan arbetsliv och privatliv (Kaufman & Almqvist, 2017, s. 548). Samtidigt har olika argument fram till idag florerat inom politiken kring huruvida staten ska ”lägga sig i” familjers föräldraledighetsuppdelning. Därutöver finns även flera faktorer bakom föräldrars val av uppdelningen på individnivå.

3.1.1 Argument på politisk nivå

När Sverige införde reserverade dagar i föräldraförsäkringen var den främsta anledningen att stärka kvinnors position på arbetsmarknaden och samtidigt öka männens engagemang och ansvar över barn och hem. Tanken var att en mer jämställd fördelning av föräldraledigheten skulle främja en jämnare ansvarsfördelning, både vad gäller hemmet och omsorg av barn (Försäkringskassan, 2019, s. 23; Klinth, 2005, s. 207). Föräldraförsäkringen har tillsammans med kampanj- och informationsspridning i sin tur påverkat normproduktionen mot ett mer omsorgsinriktat faderskap där myndigheter, fackförbund, organisationer spelat stor roll (Axelsson, 2019, s. 79). Enligt Kaufman och Almqvist (2017, s. 548) har feminismen haft en stor påverkan på utvecklingen av föräldraledighetspolitiken och dess kampanjer.

Trots att den politiska ambitionen länge handlat om att uppnå en jämställd ansvarsfördelning över barn och hem är vägen dit fortfarande lång. Enligt Klinth (2005, s. 208) har ämnet lett till starka diskussioner och beslut som tydligare visat på männens ansvar har varit svåra att fatta. Från att diskussionen kring pappaledighet tog fart dröjde det närmare 20 år innan den första reserverade månaden infördes. Klinth (2005, ss. 208–209) beskriver att:

Så länge pappaledigheten erbjudits fäderna på frivillig basis har de flesta politiska grupperingar och samhällsaktörer ställt sig positiva, men när frågan om kvotering kommit upp på den politiska dagordningen har meningarna snabbt gått isär.

Det finns två framträdande politiska processer som lett fram till rätten till pappaledighet. Klinth (2005, s. 209) menar att den ena processen har sina rötter i radikalliberalismen från tidigt 1960-tal medan den andra processen grundar sig i politisk radikaliserings från 1960-talets senare del. Målet om ett jämställt samhälle stämde överens för båda sidor, medan vägen dit skiljde dem åt. Klinth (2005, s. 209) beskriver hur *jämlikhet* och *valfrihet* ställdes som motpart till varandra. Under slutet på 60-talet och början av 70-talet fick båda sidor även konkurrens av arbetarrörelsen, med Socialdemokraterna tätt i följd, där termen *jämlikhet* användes alltmer i debatten. Därmed dominerades den politiska frågan kring jämställdhet mellan kvinnor och män numera i stället av *jämlikhet* mellan sociala klasser.

Valfrihetsprincipen fick olika innebörd beroende på om diskussionen handlade om kvinnor eller män. Vad gäller kvinnor fick valfriheten en konservativ innebörd, vilket innebar att kvinnor bar en plikt att bidra till samhället genom att arbeta. Männerna, å andra sidan, gavs en progressiv innebörd av valfrihet. Klinth (2005, s. 212) menar att pappors "[...] föräldraskap definierades däremot som ett erbjudande vilket det stod honom fritt att anta eller förkasta" och att det därmed "[...] bibehölls ett manligt handlingsutrymme i relation till barn och familj".

Enligt Klinth (2005, s. 221) har männens möjligheter till jämställdhet överordnats kvinnors till följd av att kvinnors möjligheter avgjorts utefter männens val. I debatten kring valfrihetsprincipen har familjens egenbestämmande framställts som bättre möjligheter till jämställdhet. Klinth (2005, s. 220) påpekar även att frågan gällande reserverade föräldrapenningdagar bidragit till att synliggöra en underförstådd lojalitet mellan män, inbegripet deras arbetsgivare och fackliga aktörer. Inom många mansdominerade yrken har det inte ansetts möjligt att tillmötesgå kraven för ett jämställt föräldraskap, vilket lett till att männen anpassat sig till arbetsplatsens behov i stället. Klinth (2005, s. 2019) beskriver hur grundprincipen handlat om att män och deras arbetsgivare måste ha möjlighet att välja huruvida ansvar genom föräldraledighet kan tas eller ej.

Vad gäller de två principerna *jämlikhet* och *valfrihet* har det inom politiken funnits en försvårande omständighet. Enligt Klinth (2005, s. 223) är det svårt att ställa sig emot något av dessa värden och framhåller:

När dessa principer har utmanats genom kraven på större manligt ansvarstagande för föräldraledigheten har detta inte sällan uppfattats som angrepp på positiva samhälleliga värden – snarare än som angrepp på mannens överordnade samhällsposition.

3.1.2 Argument på individnivå

Tidigare forskning har visat att män som är föräldralediga med sina barn upplever känslor av uppskattning, stolthet, meningsfullhet, ökad självkänsla och att känna sig behövd, trots att de tidigare tvivlat på sin omsorgsförmåga (Brandth & Kvande, 2016, s. 87; Duvander, Haas & Thalberg, 2017, s. 142). I vilken utsträckning män tar ut föräldrapenning varierar dock stort. Det finns dessutom en rad olika faktorer som ligger bakom föräldrars beslut om uppdelning av föräldraledighet. Vad som vanligen nämns inom forskningen är normer, ålder, utbildning, inkomst, födelseland samt arbetsmarknadssektor (Försäkringskassan, 2013; 2019; 2020) Enligt Duvander, Ferrarini och Johansson (2015, s. 11) är en jämställd föräldraledighetsfördelning sammanhängande med förvärvsarbete och inkomstutveckling, där utbildningsnivå spelar roll. Skillnader i löneinkomster mellan kvinnor och män är som minst bland de par som delat mer jämställt på föräldrapenningen.

Föräldrar som är jämngamla har visat på en större sannolikhet att dela mer jämställt på föräldrapenningen, oberoende av ålder (Försäkringskassan, 2013). När det gäller utbildningsnivå har föräldrar med högre utbildning och inkomst ett mer jämställt uttag än föräldrar med lägre utbildning och inkomst (Duvander & Viklund, 2014, s. 44). Geisler och Kreyenfeld (2018) visade i en tysk studie att nyttjandet av föräldraledighet ökat inom alla utbildningsnivåer, men som allra mest bland pappor med universitetsutbildning, efter att en föräldraledighetsreform infördes år 2007 med en reserverad del för pappan.

Enligt Geisler och Kreyenfeld (2018) har arbetsmarknadssektor en påverkan på männens uttag, där det är som mest fördelaktigt för mäns föräldraledighetsuttag att arbeta inom den offentliga sektorn. Svensk statistik visar även att män som arbetar inom kvinnodominerade yrken tar ut fler föräldrapenningdagar än män som arbetar inom mansdominerade yrken (Försäkringskassan, 2016). Detta bekräftas även i en studie av Bygren och Duvander (2006, s. 370) som påvisat att män som befinner sig inom privat sektor, mindre arbetsplatser samt mansdominerade arbetsplatser med lägre sannolikhet kommer att nyttja föräldraledighet.

Att normer påverkar föräldraledighetsuttaget är många forskare eniga om. Haas och Hwang (2018) fann stöd för att normer och strukturer på arbetsplatsen spelar roll för mäns föräldraledighetsuttag. De menar att normer på mansdominerade arbetsplatser försvårar för män att ta ut en större del av ledigheten. Den kultur och struktur som råder på arbetet beskrivs som antaganden om hur den ideala arbetaren bör prioritera sitt arbete före omsorgsansvaret och därmed inte betunga sina kollegor. Bygren och Duvander (2006, s. 371) menar även att män tar ut mer föräldrapenning om andra män på arbetsplatsen gör det. Utöver normer på arbetsplatsen råder även starka ideal kring moderskapet. Boye och Evertsson (2018, s. 37) påvisar i sin forskning att traditionella ideal råder sida vid sida om jämställda ideal bland föräldrar och att det finns en stark norm kring moderskapet, vilket i sin tur begränsar pappors uttag av föräldraledighet. Boye och Evertsson (2018, s. 37) menar att det existerar en så kallad ”ettårsnorm”, vilket innebär att både mamman och pappan såg det som naturligt att mamman skulle vara föräldraledig åtminstone barnets första år.

Tidigare forskning har även visat att kvinnor och mäns arbeten värderas olika. Alsarve och Boye (2011, s. 45) fann stöd för att ekonomiska argument används olika beroende på vem i förhållandet som tjänar mest. Detta bekräftas likaså av Boye och Evertsson (2018), där sannolikheten för ett jämställt uttag av föräldrapenningen påverkas olika beroende på om det är kvinnan eller mannen som förvärvat hushållets inkomster. Om kvinnan tjänar mest och står för majoriteten av hushållsinkomsten lyckas utrymme *ändå* finnas för att vara hemma en längre tid med barnet. Om mannen däremot tjänar mest är familjen inte beredd att avvara hans inkomst för att vara hemma längre med barnet. Detta slår därmed hål på det vanliga argumentet om att ekonomin är anledningen till att inte kunna fördela föräldrapenningen mer jämställt. I stället tycks kön ha en större betydelse. Enligt Boye och Evertsson (2018) visar detta varför politiska åtgärder i form av ekonomiska incitament inte fått någon större effekt på pappornas uttag. I stället anses normer kopplat till könstillhörighet ha en större påverkan (Boye & Evertsson, 2018; ISF, 2012; Försäkringskassan, 2010 se Försäkringskassan, 2013).

3.2 Teori

3.2.1 Maskuliniteter som begrepp

Begreppet *maskulinitet* kan förstås utefter föreställningar om vad det innebär att vara man och hur dessa uppfattningar kan påverka mäns beteenden och samhällets förväntningar. Det kan ses som en utveckling av begreppet *mansroll* (SOU 2014:6; OECD, 2021; EIGE, u.å.). Maskulinitetsforskning har fått ett allt större fokus under senare decennier. Det forskningen vill ta reda på är hur män och maskulinitet konstrueras i olika sammanhang och hur genusnormer samt praktiker både återskapas och utmanas (Berggren, 2020, s. 194).

Berggren (2020, s. 189) beskriver hur maskulinitet som begrepp använts på framför allt tre sätt inom litteraturen. För det första handlar det om distinktionen mellan kön och genus där tanken grundar sig i att skilja på det biologiskt givna och det socialt konstruerade. Denna tanke följs åt i distinktionen mellan män och maskulinitet, där män anses vara en relativt given biologisk kategori medan maskulinitet, å andra sidan, avser det socialt konstruerade. Raewyn Connell har haft stor betydelse för detta tankesätt med boken ”Masculinities”, som utvecklats utefter en marxistisk feministisk tradition. Det andra synsättet har utvecklats utefter den radikalfeministiska traditionen, där det ansetts vara problematiskt att tala om maskuliniteter då det skiftar fokus från mäns faktiska handlingar, såsom mäns förtryck och våld mot kvinnor. Inom denna tradition har i stället de två begreppen *mäns praktiker* samt *manshandlingar* lanserats. En ytterligare gren inom samma tradition som kommit att kallas transexkluderande radikalfeminism, har tolkat genus som ojämlikhet där män beskrivs som förtryckare och kvinnor som förtryckta. Det tredje synsättet har hämtats ur den queerteoretiska traditionen. Kritiken har riktats mot att begreppen *män* och *maskulinitet* i Connells teori blivit låsta till varandra och därmed inte varit tillräckligt föränderlig. Kritiker problematiserar hur makt förstås, där män som grupp innehar och utövar makt mot kvinnor som grupp. De poängterar det problematiska i den redan förutbestämda indelningen av mänskliga kroppar i olika kön (genus) och menar att själva kategoriseringen ses som en maktfråga kopplat till den heterosexuella normen (Berggren, 2020, ss. 190–191).

3.2.2 Omhändertagande maskuliniteter

Begreppet omhändertagande maskuliniteter (*caring masculinities*) har under senare tid fått allt större uppmärksamhet inom kritisk forskning om män och maskuliniteter. Detta gäller särskilt inom den europeiska litteraturen (Elliott, 2016; Scambor et al, 2014; Wojnicka & Kubisa, 2023). Begreppet introducerades genom Gärtner, Schwerma och Beier (2007), varpå Hanlon (2012) teoretiserade begreppet vidare, där omhändertagande maskuliniteters potential till att bidra till jämställdhet lyftes upp. Omhändertagande maskuliniteter har fortsatt blivit omnämnt och beskrivits som ett viktigt bidrag till jämställdheten av Scambor et al (2014). Efter att Karla Elliott (2016) teoretiserat det framväxande begreppet fick teorin stor uppmärksamhet, där det beskrivs som ett praxisbaserat ramverk. Elliotts teoretisering tar avstamp både i kritisk forskning av män och maskuliniteter (KSMM) samt feministisk omsorgsteori. Wojnicka och Kubisa (2023, s. 4) menar att begreppet kan förstås utefter "[...] the set of progressive male traits and attitudes that could be developed as a result of a larger and deeper involvement in caring activities".

En central del för omhändertagande maskuliniteter handlar om att förkasta dominans och därmed ta avstånd från *hegemonisk maskulinitet* och patriarkala sätt av "görandet" av maskulinitet. Elliott (2016, s. 245) hänvisar till viktiga bidrag utefter KSMM där Connells teori om könsordning samt teorin om hegemoniska maskuliniteter beaktas. Teorin om hegemoniska maskuliniteter har varit tongivande inom KSMM och beskriver fyra maskulinitetskategorier (Connell & Messerschmidt, 2005; Berggren, 2020). Den första kategorin kallas för *hegemonisk maskulinitet* och motsvarar ett slags ideal som befinner sig högst upp i hierarkin. Detta ideal kan förändras över tid och rum men positionen är alltid överordnad. Det hegemoniska systemet kretsar kring mäns överordning och kvinnors underordning. De överordnade männen som grupp kan i sin tur inneha olika status och stå längre ifrån den "ideala mannen". De föreställningar som är kopplade till "görandet av maskulinitet" framstår som naturliga, vilket skapar legitimitet. Den andra kategorin kallas *medskyldig maskulinitet* och motsvaras av män som delar den hegemoniska maskulinitetens ideal men som samtidigt inte kan inneha samma statusfyllda position. Dessa män tjänar på att ojämlikheten fortgår då de återfår de fördelar som den hegemoniska maskuliniteten tilldelats. Den tredje kategorin, *underordnad maskulinitet*, syftar särskilt på homosexuella män som på så sätt ses som mindre maskulina. Den fjärde och

sista kategorin kallas *marginaliserad maskulinitet* och motsvaras av män som underordnas utifrån klass, etnicitet, ålder eller ras (Connell & Messerschmidt, 2005).

Ett viktigt bidrag från feministisk omsorgsteori handlar om att integrera värden för vård och omsorg. Elliott (2016, s. 241) menar att “[...] the central features of caring masculinities are their rejection of domination and their integration of values of care, such as positive emotion, interdependence, and relationality, into masculine identities”. Inom hegemoniska maskuliniteter finns inte utrymme för dessa positiva känslor, varför Elliott påpekar att förkastandet av dominansen är helt avgörande. Hooks (2003, s. 13) menar att “[p]atriarchal mores teach a form of emotional stoicism to men that says they are more manly if they do not feel, but if by chance they should feel and the feelings get hurt, the manly response is to stuff them down, to forget about them, to hope they go away”. Elliott (2016, s. 253) beskriver att i motsats till detta värderas de positiva känslorna – både på teoretisk och praktisk nivå – i hennes modell för omhändertagande maskuliniteter. Enligt Hanlon (2012, s. 66) är det viktigt att mäns känsloliv rekonstrueras innan det är möjligt att ombilda makten som män besitter. Wojnicka och Kubisa (2023, s. 5) menar att det inom hegemoniska maskuliniteter snarare är ilska som är en värderad känsla.

Inom feministisk omsorgsteori särskiljs ofta omsorg *för* någon omsorg *om* någon. Den omvårdnad som sker *för* någon hänger ihop med de praktiska uppgifterna, medan omvårdnad *om* någon avser de affektiva relationerna. Enligt Elliott (2016, s. 248) är båda delarna viktiga, men pekar samtidigt på det faktum att bry sig om någon spelar mindre roll i sammanhanget då faktumet att ta hand om någon i sin tur kan leda till att män utvecklar emotionella aspekter av omvårdnad. Det praktiska utförandet är därmed en viktig start i utvecklandet av omhändertagande maskuliniteter.

Elliott (2016, s. 254) beskriver omhändertagande maskuliniteter som en kritisk form av mäns engagemang i jämställdheten. Det är en följd av att det praktiska utförandet av vård och omsorg inte är i linje med värderingar och egenskaper hos hegemoniska maskuliniteter, då de inte sällan kopplats ihop med kvinnorollen. Vidare förklaras omhändertagande maskuliniteter ha potential till att påverka synen på socialt kön. Hanlon (2012, s. 202) hävdar att det praktiska utförandet av vård och omsorg kan associeras med att ha en bredare definition av maskulinitet, mäns

vårdande förmåga och roll. Detta tar Elliott (2016, s. 255) fasta på i sin teoretisering där uppgiften att ta hand om någon leder till att män utvecklar förändrade attityder och känslor kring vård och omsorg, vilket i sin tur förändrar synen på kön.

Slutligen menar Elliott (2016, ss. 246–247) att ”kostnader” som drabbar män utefter hegemonisk maskulinitet minskar genom omhändertagande maskuliniteter. De ideal som finns inom hegemonisk maskulinitet efterlevs inte av majoriteten av män, men de existerar fortfarande. Dessa ”kostnader” består av riskfyllda beteenden, våld, dålig hälsa samt knapphändiga relationer. Detta drabbar i sin tur kvinnor i form av utsatthet för våld, skadliga stereotyper, löne- och pensionsgap samt ett huvudansvar för omvårdande arbete. Genom omhändertagande maskuliniteter berikas männens liv i stället genom bättre psykisk och fysisk hälsa, sundare relationer, minskad användning av droger och alkohol samtidigt som emotionella aspekter utvecklas.

4. Metod och material

4.1 Metod

I denna studie används en kvalitativ textanalys som metod. Närmare bestämt används kvalitativ innehållsanalys, vilket är en vanlig metod inom samhällsvetenskapen (Boréus & Bergström, 2018, s. 51). Metoden används för att undersöka varje enskilt remissvar från de tillfrågade instanserna som ombetts svara på SOU 2020:81. Valet baserar sig på de fördelar som en kvalitativ innehållsanalys erbjuder för denna studie med hänsyn till den stora mängd material som ska undersökas. Till följd av att studien har ett särskilt fokus på instansernas uppfattning om föräldraledighet är vissa delar i remissvaren mer intressanta än andra. Därav ges vissa delar av texten mer tyngd, vilket gör den kvalitativa innehållsanalysen lämplig. Styrkan i denna metod är att bringa reda och skapa god överblick över större mängder material, varpå underlag för jämförelse kan skapas. Enligt Boréus och Bergström (2018, s. 50) nyttjas innehållsanalysen genom att "[...] man systematiskt bryter ner och kategoriserar delar av textinnehåll för att besvara förutbestämda forskningsfrågor". Vidare valdes en kvalitativ metod på grund av att de frågor som ställs till remissvaren är av karaktären *vad* och *hur*, snarare än *kausala varför*-frågor. Likt vad Esaiasson et al. (2017, s. 212) menar är ett bra tillvägagångssätt, används i denna studie en metod av att aktivt läsa och ställa frågor till texterna för att kunna besvara forskningsfrågorna.

För att identifiera huruvida instanserna yttrat sig om föräldraledighet eller inte har kodning använts. Kodning är en teknik som används inom all innehållsanalys och bidrar till att skapa systematik i materialet (Boréus & Bergström, 2018, s. 50). Kodningen bidrar till att enklare kunna överblicka svaren på forskningsfrågorna. I arbetet med kodningen har en induktiv ansats använts, vilket innebär att kodningen påbörjats efter att materialet samlats in och en första tolkning skett (David, Sutton & Torhell, 2016, s. 274). Till följd av att alla remissvar fanns publicerade på en och samma plats (regeringens hemsida) föll sig insamlingen av materialet naturligt. Ett första urval av material var därav inte aktuellt då den induktiva arbetsprocessen av att finna yttranden kring föräldraledighet påbörjades i nästa steg efter att dokumenten lästs igenom.

För att koda materialet användes manuell kodning, vilket är till fördel i de fall där komplicerade tolkningar behöver göras. Vidare nyttjades manifesta koder. Detta innebär att de begrepp som

återges i texterna kodas som den specifika term den är (David, Sutton & Torhell, 2016, s. 274). De manifesta koderna var lämpliga i detta fall då remissvaren innehöll lagtekniska detaljer, vilket medförde att de instanser som yttrat sig kring temat föräldraledighet nyttjat närliggande termer. De manifesta koderna var därav enkla att identifiera och de behövde heller inte bli så många. I tabell 2 visas de nyttjade koderna.

Tabell 2: *Manifesta koder som använts.*

Kodschema	
Föräldraledighet	Föräldrapenning
Föräldraförsäkring	Föräldradagar
Reserverade dagar	Medförälder
Pappaledighet	Mammaledighet

För att besvara forskningsfrågorna används både ett öppet förhållningssätt samt förhandsdefinierade kategorier. Den första forskningsfrågan (*Vilken uppfattning har svenska instanser om direktivet om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare?*) kräver ett öppet förhållningssätt då svaren avgörs utefter vad som återfinns i remissvaren. Det öppna förhållningssättet gör det möjligt att finna nya idéer eller dimensioner i texten. Vad gäller den andra forskningsfrågan (*Främjar eller motverkar instanserna omhändertagande maskuliniteter?*) används förhandsdefinierade kategorier till följd av att bestämda svar på frågan finns. För att besvara den andra forskningsfrågan har mycket av det analytiska arbetet krävts i ett tidigt skede i undersökningen. I tabell 3 visas ett analyschema där de förhandsdefinierade kategorierna består av *främjar*, *motverkar* och *ej identifierat*. Alla 42 instanser som lämnat remissvar finns med i analyschemat under kategorin *instans*.

Tabell 3: *Analyschema.*

Instans	Främjar	Motverkar	Ej identifierat
Anhörigas Riksförbund			
Antidiskrimineringsbyråerna			
Arbetsdomstolen			
Arbetsgivarverket			
Arbetsmiljöverket			
Barnombudsmannen			
Diskrimineringsombudsmannen			
Domstolsverket			
Funktionsrätt Sverige			
Försäkringskassan			
Hemmaföräldrars Riksorganisation (HARO)			
Hovrätten för Nedre Norrland			

Inspektionen för socialförsäkringen			
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU)			
Intressegruppen för assistansberättigande (ifa)			
Jämställdhetsmyndigheten			
Landsorganisationen i Sverige (LO)			
Ledarna			
Lunds universitet			
Medlingsinstitutet			
Myndigheten för arbetsmiljökunskap			
Myndigheten för delaktighet			
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd			
Pensionsmyndigheten			
Regelrådet			
Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)			
Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)			
Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco)			
<i>DIK (via Saco)</i>			
<i>Sveriges Ingenjörer (via Saco)</i>			
<i>Lärarnas Riksförbund (via Saco)</i>			
Skatteverket			
Skolverket			
Socialstyrelsen			
Statskontoret			
Stockholms universitet			
Svenska ILO-kommittén			
Svenskt näringsliv			
Sveriges advokatsamfund			
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)			
<i>Kristdemokraterna (via SKR)</i>			
Sveriges Kvinnolobby			
Tjänstemännens centralorganisation (TCO)			
Unizon			
Örebro tingsrätt			

I det analytiska arbetet sker tolkningen så transparent som möjligt. I de fall där remissinstanserna exempelvis tillstyrkt förslaget om reserverade föräldrapenningdagar på grundnivå har tolkningen resulterat i ett *främjande* av omhändertagande maskuliniteter. I de fall där instanserna avstyrkt förslaget har det däremot tolkats som *motverkar*. Om instanserna haft en tvetydig inställning till utredningens förslag har tolkningen resulterat i ett *ej identifierat* för att skapa reabilitet i uppsatsen resultat.

4.1.1 Diskussion av metod

Den kvalitativa innehållsanalysen är en bra metod för att arbeta igenom stora mängder material. Med större mängder material finns dock alltid en risk att texterna inte får ”tala” fullt ut då kodningsverktyget används. Med andra ord innebär det att det underförstådda i texterna riskerar att undgå då texterna ”talar” till forskaren om vad som på förhand är bestämt att forska om. När textavsnitt kodats skiljs det från sitt sammanhang som ger det mening. Kodningsverktyget riskerar även att osynliggöra manifest text (Boréus & Bergström, 2018, s. 80). För att låta texten tala fritt är därav den manuella kodningsprocessen till fördel för denna studie då materialet arbetats igenom med läsning och tolkning vid flertalet gånger. Detta för att även kunna fånga upp det underförstådda i texterna. Den datoriserade kodningen kan inte göra samma avvägningar vid tolkning som människor när remissvaren ska förstås utifrån sammanhanget.

Som tidigare nämnts används en induktiv ansats i kodningsarbetet. Det är dock viktigt att belysa att det alltid finns ett inslag av deduktion vid kodningen. Detta har att göra med att forskaren alltid har en förförståelse om den värld hen lever i (David, Sutton & Torhell, 2016, s. 274). Utefter uppväxt, kultur och sättet att betrakta världen finns alltid ett deduktivt inslag. I rollen som forskare är det viktigt att vara medveten om att tidigare erfarenheter även kan ha en påverkan på tolkning av material och således även resultat och slutsats. Risken finns alltid att två forskare med olika erfarenheter läser samma text på olika sätt (Esaiasson et al, 2017, s. 228). Därav är det än viktigare att vara medveten om sin roll som forskare.

Det är viktigt att poängtera att det kan finnas en brist i den valda metoden vad gäller att tolka remissvaren. För att säkerställa instansernas ställning huruvida de främjar eller motverkar omhändertagande maskuliniteter hade det varit önskvärt att undersöka detta på fler sätt, exempelvis genom att inhämta information från andra källor.

4.2 Material

Undersökningens material består av remissvar från svenska instanser som ombetts att lämna synpunkter på remissen av SOU 2020:81 ”Genomförande av balansdirektivet – balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare”. Materialet har inhämtats genom regeringens hemsida där alla remissvar publicerats och är fritt tillgängliga. Myndigheter under regeringen är skyldiga att lämna svar på remissen medan övriga instanser inte har den

skyldigheten. Anledningen till att enbart vissa myndigheter och organisationer tillfrågas beror på att regeringen vill veta vad de som berörs av ämnet tycker i frågan (Arbetsmarknadsdepartementet, 2020). I tabell 1 visas de 53 instanser som tillfrågats. Av de 53 tillfrågade instanserna inkom 42 yttranden.

Tabell 1: Tillfrågade instanser som ombetts svara på *SOU 2020:81*.

Instanser			
Anhörigas riksförbund	Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)	Pensionärernas riksorganisation (PRO)	Stockholms universitet (juridiska fakulteten)
Arbetsdomstolen	Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU)	Regelrådet	Svenska ILO-kommittén
Arbetsgivaralliansen	Intressegruppen för assistansberättigade (IfA)	Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL)	Sveriges advokatsamfund
Arbetsgivarföreningen KFO	Jämställdhetsmyndigheten	Riksförbundet Barnens Rätt i Samhället (BRIS)	Sveriges antidiskrimineringsbyråer
Arbetsgivarverket	Landsorganisationen i Sverige (LO)	Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS)	Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)
Arbetsmiljöverket	Ledarna	Riksorganisationen Sveriges Makalösa föräldrar	Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
Barnombudsmannen	Lunds universitet	Riksrevisionen	Sveriges kvinnolobby
Diskrimineringsombudsmannen	Medlingsinstitutet	Rädda Barnen	Svenskt Näringsliv
Domstolsverket	Myndigheten för arbetsmiljökunskap	Skatteverket	Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
Funktionsrätt Sverige	Myndigheten för delaktighet	SKPF Pensionärerna	Unizon
Företagarna	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	Socialstyrelsen	Örebro tingsrätt
Försäkringskassan	Män för jämställdhet	SPF Seniorena	
Haro – Hemmaföräldrars Riksorganisation	Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka)	Statens skolverk	
Hovrätten för Nedre Norrland	Pensionsmyndigheten	Statskontoret	

4.2.1 Diskussion av material

Till följd av att denna studie ämnar undersöka vad instanser i Sverige har för uppfattning om balansdirektivet föll sig valet av material naturligt. Att materialet samlats in på ett och samma sätt är både till fördel och till nackdel för studien. Å ena sidan ges undersökningen validitet då instansernas främsta uppgift är att lämna synpunkter till förslagen i *SOU 2020:81* för att kunna uppfylla balansdirektivets krav. Därmed kan materialet ge de svar som forskningsfrågorna

eftersöker. Å andra sidan finns en svaghet i att material inte inhämtats på andra sätt än genom regeringens publicerade remissvar. Det hade varit möjligt att bredda analysen om svar på forskningsfrågorna eftersökts på fler sätt, såsom genom debattartiklar eller instansernas hemsidor, vilket ovan nämnts. Om det valda materialet kompletterats på detta sätt hade resultatet kunnat styrkas ytterligare. Med hänsyn till den avgränsning som krävs för denna typ av uppsats var en större insamling av material inte möjlig.

En del av instanserna valde att begränsa sina yttranden till vad som endast berör deras verksamhet. Detta skulle kunna vara en svaghet för denna studie då det inte går att utesluta att någon aspekt undgås med hänsyn till att instansernas åsikter skulle kunna bli begränsade till själva utredningen.

4.3 Avgränsning

I denna uppsats har ett särskilt fokus lagts på föräldraledighet och uppfattningen om reserverade föräldrapenningdagar. Balansdirektivet innefattar betydligt mer än enbart föräldraledighet (flexibla arbetsformer, närståendevård etc.). Avgränsningen var nödvändig för denna typ av uppsats till följd av den stora mängd material som skulle undersökas. En ytterligare avgränsning som gjordes var att utesluta remissvar från instanser som inte yttrat sig kring föräldraledighet då de inte tillför något för de valda forskningsfrågorna. Dessa instanser har därmed uteslutits i resultatets analyschema.

5. Resultat

Av de 42 remissinstanser som lämnat synpunkter på utredningen till implementeringen av balansdirektivet hade 20 av dessa yttranden gällande föräldraledighet.

5.1 Antidiskrimineringsbyråerna

Antidiskrimineringsbyråernas arbetar för människors lika möjligheter och rättigheter med utgångspunkt i diskrimineringslagen (2008:567). De beaktar efterlevnaden av rättigheterna genom EU-rätten och hur det kan påverka den enskilde. I remissvaret tas ingen ställning gällande reserverade föräldrapenningdagar. Däremot lyfts en problematik med att förslaget tros missgynna familjer med låg socioekonomisk status. Antidiskrimineringsbyråerna framhåller hur:

[...] utredningens förslag framförallt kommer att gynna mittfåran i samhället. [...] Till exempel kan de vikta föräldradagarna slå extra hårt mot familjer som har en lägre socioekonomisk status än majoritetssamhället. En minskning av inkomst kan slå väldigt hårt och riskerar att leda till ett felaktigt utnyttjande av socialförsäkringssystemet. Till exempel kan föräldern som tar ut de vikta föräldradagarna ändå behöva arbeta för att klara familjens ekonomi (2021, s. 2).

Antidiskrimineringsbyråernas uppfattning är därmed att ”mittfåran” i samhället skulle gynnas av förslaget. Huruvida de främjar eller motverkar omhändertagande maskuliniteter blir utefter denna objektiva ställning till förslaget ej identifierbart.

5.2 Arbetsdomstolen

Arbetsdomstolen är specialiserad på arbetsrättsliga mål. De ställer sig bakom bedömningen om att reservera föräldrapenningdagar på grundnivå. I remissvaret framhålls att ”Arbetsdomstolen instämmer även i bedömningen och förslaget till ändring i 12 kap. 17 § socialförsäkringsbalken om att även dagar med föräldrapenning på grundnivå inte ska kunna avstås till den andre föräldern [...]” (2021, s. 1). Instansen bidrar därmed till att främja omhändertagande maskuliniteter.

5.3 Arbetsgivarverket

Arbetsgivarverket är en myndighet som ansvarar för statliga arbetsgivarfrågor. I remissvaret uttrycks hur balansdirektivets krav i de flesta avseenden redan är uppfyllda i Sverige. De beskrivs dessutom som mer generösa i svensk rätt. Dock framhålls hur Arbetsgivarverket tillstyrker de flesta förslag som utredningen lagt fram, däribland reserverad föräldrapenning på grundnivå, med hänvisning till att "[b]alansdirektivet föreskriver att två månaders betald föräldraledighet inte ska kunna överlätas mellan föräldrarna" (2021, s. 2). Därmed främjar de omhändertagande maskuliniteter.

5.4 Försäkringskassan

Försäkringskassan är en myndighet med ansvar över ersättningar och bidrag. De ställer sig positiva till förslaget om att föräldrapenning på grundnivå ska reserveras. I remissvaret uttrycks att "Försäkringskassan välkomnar förslaget om att föräldrapenning på grundnivå ska reserveras och kunna avstås till den andra föräldern så att tillämpningen blir lika oavsett vilken ersättning som ska betalas ut" (2021, s. 2). I yttrandet belyses dock problematiken med att använda begrepp som "pappadagar" samt "pappaledighet". Vidare uttrycks hur:

Dessa ordval riskerar att cementera en bild av att en mindre andel dagar är avsedda för pappan samt exkluderar samkönade föräldrapar och bör därför ur ett jämställdhetsperspektiv bytas ut där det är möjligt (2021, s. 2).

Försäkringskassan bidrar till att främja omhändertagande maskuliniteter både genom sitt ställningstagande till förslaget samt dess synpunkter med ett jämställdhetsperspektiv.

5.5 Hemmaföräldrars Riksorganisation (HARO)

Hemmaföräldrars Riksorganisation arbetar för familjers möjligheter till att förse sina barn med omsorg i hemmet, till skillnad från förskola eller annan typ av kommunalt organiserad barnomsorg. De har en negativ uppfattning om förslaget att reservera föräldrapenningdagar på grundnivå. I HAROS:s remissyttrande uttrycks:

[...] att begränsa rätten att föra över föräldradagar inverkar negativt på familjens egenbestämmande. Det riskerar också att öka andelen obetald ledighet och kan göra det

svårare att behålla sjukpenninggrundande inkomst för den part, oftast kvinnan, som till övervägande del tar hand om barnen. Att underlätta för kvinnor att kunna behålla ett socialt ekonomiskt skyddsnät, även för de kvinnor som väljer att prioritera sina barn, måste anses vara viktigt ur jämställdhetssynpunkt (2021, s. 1).

Enligt HARO finns även en risk att barnen får färre dagar av omsorg om förslaget skulle gå igenom och menar att:

Viktigt är också, att begränsning av överförande av föräldradagar riskerar, att barn får färre omsorgsdagar än annars. Rätten för barn att erhålla omsorg av sina föräldrar borde i familjepolitiken framhävas minst lika mycket som rättigheterna för föräldrar gentemot myndigheter respektive arbetsgivare (2021, s. 1).

Med denna uppfattning och ställningstagande gällande förslaget motverkar instansen omhändertagande maskuliniteter.

5.6 Inspektionen för socialförsäkringen

Inspektionen för socialförsäkringen är en förvaltningsmyndighet som bedömt utredningen utefter rättssäkerheten samt effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. De tillstyrker förslaget om att reservera föräldrapenning på grundnivå. Instansens uppfattning är att det dels skulle förenkla regelverket, dels bidra till jämställt omsorgsansvar. De framhåller:

Att även dagar på grundnivå är reserverade är också i linje med balansdirektivets avsikt om ett mer jämställt omsorgsansvar mellan föräldrarna, oavsett nivå på ersättningen när denna omsorg ges (2021, s. 1).

Instansen bidrar därmed till att främja omhändertagande maskuliniteter.

5.7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) har till uppgift att följa upp socialförsäkringens effekt på arbetsmarknaden samt utvärdera arbetsmarknads- och utbildningspolitik. I remissvaret lämnas inga invändningar mot förslaget men de framhåller samtidigt några risker med de 90 reserverade föräldrapenningdagarna och påpekar att:

Tidigare forskning indikerar att längden på betald föräldraledighet är normsättande och att avvikelser från denna norm är kostsamt i termer av sämre löneutveckling (se t.ex. Albrecht m.fl., 1999). Utifrån denna forskning finns anledning att tro att reserverade dagar har en normerande effekt på sikt och därmed är ändamålsenlig politik, d.v.s. i enlighet med ambitionen att minska skillnaderna mellan kvinnors och mäns uttag av föräldraledighet och därmed i förlängningen minska skillnaderna i utfall på arbetsmarknaden (2021, s. 1).

Samtidigt som förslaget kan antas ha normsättande effekter framhålls ekonomiska risker bland par som inte delar föräldraledigheten jämställt. IFAU beskriver hur de reserverade dagarna hittills lett till ökat uttag av föräldraledighet bland pappor. Dock har det inte förändrat antal arbetade timmar för vare sig mammor eller pappor. I remissyttrandet beskrivs vidare att:

Antalet arbetade timmar är svåra att påverka i dagens system då den betalda ledigheten ryms inom rätten till obetald ledighet och föräldrar även är föräldralediga obetalt. Bland par som inte vill dela föräldraledigheten mer jämställt kan man därför misstänka att den obetalade föräldraledigheten bland kvinnor ökar till följd av att antalet reserverade dagar ökar. Det kan försämra familjens ekonomiska situation (2021, s. 1).

I remissvaret uttrycks hur detta förslag främst kommer att beröra utrikes födda föräldrar, studenter samt egenföretagare som står utan sjukpenninggrundande inkomst. IFAU beskriver hur arbetsutbudet för utrikes födda mödrar är lägre än bland svenskfödda mödrar. Vidare framhålls forskning "[...] som tyder på att könsnormerna bland invandrade föräldrar från ickevästliga länder generellt är mer traditionella än vad de är bland inhemska föräldrar" (2021, s. 2). Utefter detta menar IFAU att förslaget om att reservera föräldrapenningdagar på grundnivå kan få särskild betydelse för familjer med traditionella könsnormer samt att politiken kan ha normerande effekt. Några kortsiktiga och negativa effekter av förslaget nämns likaså i form av risk för en ökad andel reserverade lägstanivå dagar bland familjer med traditionella könsnormer samt ökad risk för skilsmässa (2021, s. 2). Trots att IFAU inte tar någon ställning till förslaget lyfter instansen de positiva effekter som ligger i linje med den politiska ambitionen. Det är därmed möjligt att tolka remissvaret som ett främjande av omhändertagande maskuliniteter.

5.8 Landsorganisationen i Sverige (LO)

Landsorganisationen i Sverige är en paraplyorganisation bestående av fackliga arbetstagarorganisationer. Instansen ställer sig bakom den bedömning som framförs i SOU 2020:81 om att svensk gällande rätt i huvudsak uppfyller direktivets krav, vilket medför att det i flertalet fall inte krävs några lagändringar. Dock framhåller LO några särskilda synpunkter. I remissyttrandet uttrycks att:

LO vill med kraft understryka utredningens slutsats att även dagar med föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverade. [...] Utredningen om en modern föräldraförsäkring presenterade samma förslag 2017, som alla tre fackliga centralorganisationer ställde sig bakom. Att det grundnivådagarna inte tidigare reserverats samtidigt som föräldrapenning på sjukpenningnivå tycks ha varit en lapsus från lagstiftarens sida och inte ett medvetet val. Målet om en mer jämställt fördelad föräldraförsäkring är särskilt viktigt för kvinnor som står långt från arbetsmarknaden. Förslaget röstades dock ned i riksdagen 2018. Framförallt motsatte sig partier som tidigare lyft behovet av att förkorta föräldraledigheterna bland exempelvis anhöriginvandrare, men i detta fall inte ville inskränka föräldrars valfrihet (2021, s. 2).

Utefter detta remissvar är det möjligt att tolka det som att LO önskat denna förändring sedan tidigare. Med detta ställningstagande främjar de omhändertagande maskuliniteter.

5.9 Regelrådet

Regelrådet är ett beslutsorgan som granskar och yttrar sig kring författningsförslag som kan påverka företag. Instansen ställer sig bakom förslaget om att även föräldrapenningdagar på grundnivå ska vara reserverade. I remissyttrandet framhålls hur detta förslag går längre än direktivets krav till följd av att föräldrar som inte är arbetstagare egentligen inte faller inom kraven för balansdirektivet. Regelrådet uttrycker dock att "[...] beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är godtagbar" (2021, s. 3). Därmed främjar instansen omhändertagande maskuliniteter.

5.10 Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)

RFSL är en riksorganisation som arbetar för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter. Instansen tillstyrker förslaget om att även dagar med

föräldrapenning på grundnivå ska reserveras. I remissvaret uttrycks en positiv syn på det faktum att politiken främjar ett jämnt uttag av föräldraförsäkringen, oavsett samkönade eller olikkönade par. RFSL påpekar dock, likt Försäkringskassan, att begreppet ”pappadagar” bör ersättas med ett nytt begrepp då det kan uppfattas som exkluderande. I remissvaret uttrycks även en oro inför en fullständig uppdelning av dagarna då det skulle försvåra situationen för familjer där mer än två vuxna delar på ansvaret över barnet. I remissvaret uttrycks att:

Med nuvarande lagstiftning där 90 dagar är reserverade till vardera förälder är det möjligt för familjer bestående av fyra föräldrar [...] att dela lika på föräldrapenningdagarna genom att vardera vårdnadshavare kan överlåta dagar till make/sambo. RFSL vill därför inte se en fullständig uppdelning av dagarna [...] (2021, s. 1).

Trots oron för en total uppdelning av föräldrapenningdagarna är RFSL ändå positiva till förslaget och dess syfte, vilket gör att de främjar omhändertagande maskuliniteter.

5.11 Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) är en feministisk organisation som arbetar för kvinnors livsvillkor. De bidrar till att synliggöra mäns våld mot kvinnor. Organisationen ställer sig kritiska till förslaget om att föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverad då det skulle ha en direkt negativ effekt på många kvinnors liv och ekonomiska situation. I remissvaret uttrycks:

Kvinnjourerna arbetar specifikt med att möta kvinnor som blivit utsatta för våld, många av dessa kvinnor har barn som upplevt våldet som utövats av deras pappa. [...] I en relation där mannen utsätter kvinnan för våld är det en stark maktasymmetri vilket manifesteras genom att mannen har kontroll och makt över kvinnan, där våld är den yttersta konsekvensen. [...] Att papporna till dessa barn tar ut föräldraledighet är ovanligt, och i de fall där de gör det, är det mycket sällan till barnets bästa som inte har en trygg relation till honom. Att männen inte tar ut sin föräldraledighet drabbar kvinnorna ekonomiskt då de gör att de tvingas ta andra former av ledighet, som exempelvis tjänstledigt [...] (2021, ss. 1–2).

I remissvaret redogör Roks för två följder av reserverade föräldradagar som är vanliga bland män som utövar våld mot kvinnor. Antingen tar papporna inte ut sina dagar, alternativt att papporna tar ut dagar men med observationen att kvinnan fortfarande är huvudansvarig för

barnet. Roks hävdar därmed att det kan se jämställt ut på papperet medan kvinnan i själva verket drabbas negativt (2021, s. 2). I remissvaret framhålls vidare att:

Roks ser en allvarlig risk i att kvinnor i och med förslaget kommer tvingas vara utanför arbetsmarknaden för att vara med barnen utan den möjlighet till ekonomisk ersättning som föräldradagar innebär. Detta kan i förlängningen innebära att det påverkar kvinnornas pension negativt (2021, s. 2).

Trots att Roks lyfter denna viktiga problematik är de emot att reservera föräldrapenning på grundnivå, vilket gör att omhändertagande maskuliniteter i detta fall motverkas.

5.12 Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco)

Sveriges akademikers centralorganisation (Saco) består av 22 fackförbund och framför akademikernas röst i samhället. I remissvaret har DIK och Sveriges ingenjörer lämnat särskilda yttranden. Saco har en positiv uppfattning till att föräldrapenningdagar på grundnivå ska reserveras och framhåller:

Att föräldrapenningdagarna på grundnivå inte omfattas av samma regelverk rörande icke-överlätningsbara dagar som föräldrapenning på sjukpenningnivå anser Saco vara en märklig inkonsekvens i lagstiftningen som det vore bra att rätta till (2021, s. 2).

Med detta ställningstagande främjas omhändertagande maskuliniteter.

5.12.1 DIK

Fackförbundet DIK tillstyrker förslaget om att föräldrapenningdagar på grundnivå ska reserveras och framhåller att:

Förslaget innebär att alla föräldrar behandlas lika genom att även föräldrar som inte har rätt till ersättning på sjukpenningnivå [...] uppmuntras till ett mer jämställt uttag. Som utredningen visar är uttaget av dagar på grundnivå än mer ojämnt än i föräldraförsäkringen i stort. Förslaget kan därför bidra till ett mer jämställt uttag av föräldraledighet (2021, s. 2).

DIK har i sitt yttrande påpekat det faktum att direktivet innebär ett minimikrav på vad medlemsländerna behöver genomföra, vilket således öppnar upp för att gå längre än vad direktivet föreskriver. De menar av den anledningen att regeringen borde ta tillfället i akt att gå längre i arbetet för en ökad jämställdhet inom föräldraförsäkringen. Enligt DIK bör föräldraförsäkringen tredelas för att nå balansdirektivets mål. Detta skulle innebära att en tredjedel av dagarna med ersättning i föräldraförsäkringen reserveras åt vardera föräldern. I yttrandet framhåller DIK att:

Utvecklingen mot ett jämställt uttag går långsamt och män tar i nuläget bara ut 30 procent av föräldrapenningdagarna. Den insats som tidigare fått störst effekt på uttaget har varit att reservera fler dagar i föräldraförsäkringen. För att snabba på utvecklingen vill DIK därför se en tredelad föräldraförsäkring där en tredjedel reserveras för vardera föräldern, medan den återstående tredjedelen kan fördelas fritt (2021, s. 3).

Instansen tar därmed tydlig ställning i frågan gällande reserverade föräldramånader, som dessutom önskar gå längre än vad balansdirektivet anger, vilket gör att de främjar omhändertagande maskuliniteter.

5.12.2 Sveriges Ingenjörer

Fackförbundet Sveriges ingenjörer är positiva till att införa icke överlåtningbara dagar på grundnivå. I remissyttrandet menar de att förslag som kan bidra till att jämna ut föräldraledighetsuttaget är viktigt. Dock påpekas att situationen för egenföretagare borde hanteras separat. De framhåller dessutom att:

[...] Enligt Balansdirektivets artikel 16 är det dock även tillåtet för medlemsstaterna att införa bestämmelser som är förmånligare för arbetstagare än vad direktivet anger. Sveriges Ingenjörer vill därför passa på att understryka att åtgärder i form av höjt tak i föräldraförsäkringen och utfyllnad av föräldrapenningen från arbetsgivarna i större utsträckning fortsatt torde verka gynnande för ett mer jämställt uttag av föräldraledigheten (2021, s. 3).

Med detta ställningstagande främjas omhändertagande maskuliniteter.

5.13 Svenskt Näringsliv

Svenskt näringsliv företräder företag samt bransch- och arbetsgivarorganisationer i Sverige. De ställer sig emot förslaget om att även reservera föräldrapenningdagar på grundnivå. I remissvaret framhåller de hur Sverige är ett av de länder som i dagsläget har den mest generösa lagstiftningen för föräldrar, med möjlighet till att förena arbetsliv och familjeliv. Vidare uttrycks hur ”[d]en höga förvärvsfrekvens som kvinnor och män har i Sverige är ett tydligt uttryck för effekterna av ett långvarigt arbete med att underlätta möjligheterna att förena arbete och familjeliv” (2021, s. 2).

Enligt Svenskt näringsliv torde en reservering av dagar på grundnivå inte få någon större effekt. Utefter beräkningen i SOU 2020:81 över hur många individer som förslaget skulle beröra framhåller Svenskt näringsliv att det är ”[...] en liten andel av de som erhåller ersättning på grundnivå som kan betraktas som arbetstagare och omfattas av direktivet. Svenskt Näringsliv bedömer också att det är högst tveksamt att en reservering för denna grupp skulle påverka jämställdhetens utveckling i Sverige” (2021, s. 2). Med detta ställningstagande motverkar instansen omhändertagande maskuliniteter.

5.14 Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

Sveriges kommuner och regioner (SKR) är en medlems- och arbetsgivarorganisation för alla kommuner och regioner i Sverige. I remissvaret finns även ett särskilt yttrande från Kristdemokraterna. SKR ställer sig positiva till förslaget om reserverade föräldrapenningdagar på grundnivå. I remissvaret framhålls att:

SKRs bedömning är att även om förslaget endast berör ett mindre antal arbetstagare inom kommuner och regioner bidrar det till ett mer jämställt uttag av föräldraledighet. En ökad jämställdhet minskar gapet i livsinkomst mellan män och kvinnor och förväntas bidra till en jämnare fördelning av hushållsarbete eller uttag av VAB (2021, s. 4).

På så sätt bidrar SKR till ett främjande av omhändertagande maskuliniteter.

5.14.1 Kristdemokraterna

Kristdemokraterna är ett politiskt parti i Sverige. I dess särskilda yttrande ställer sig partiet bakom SKR:s bedömning av förslagen i utredningen förutom vad gäller förslaget om reserverade föräldrapenningdagar. Kristdemokraterna framhåller att:

Vi anser att det är föräldrarna som bäst kan avgöra hur föräldrapenningdagar ska användas och säger nej till kvotering av föräldraförsäkringen. Vi vill istället göra föräldraförsäkringen mer flexibel, bl a genom att föräldrar fritt ska kunna överlåta föräldrapenningdagar till varandra eller till andra närstående (2021, s. 7).

Med denna uppfattning kring kvotering samt ställningstagande gällande förslaget motverkar instansen omhändertagande maskuliniteter.

5.15 Sveriges Kvinnolobby

Sveriges kvinnolobby är en paraplyorganisation för kvinnorörelsen i Sverige och arbetar för kvinnors fulla mänskliga rättigheter. I remissvaret framhålls att de tillstyrker förslaget om att reservera föräldrapenningdagar på grundnivå. Inledningsvis beskriver Sveriges kvinnolobby en tuff verklighet där de påpekar:

Att kvinnor tar ett större ansvar för det obetalda arbetet, däribland omsorg av barn och äldre, är en av de största jämställdhetsutmaningarna i Europa och Sverige. Vi beklagar att arbetet för att förändra detta har stagnerat i Sverige. [...] Att fullt ut implementera balansdirektivet är nödvändigt, men långt ifrån tillräckligt (2021, s. 1).

Att reservera föräldrapenningdagar på grundnivå ses vidare som en självklarhet för organisationen. De delar utredningens bedömning av att förslaget skulle ge särskild effekt för utrikes födda kvinnor och framhåller att:

[...] detta är viktigt för utrikes födda kvinnor som ofta tar ut föräldrapenning på grundnivå och tar ett betydligt större ansvar för barn jämfört med männen i samma grupp. Som exempel avbröt nästan var fjärde kvinna etableringen på grund av föräldraledighet 2018–2019 medan motsvarande siffra för männen var 3 procent (2021, s. 2).

I remissvaret läggs även förslag fram vad gäller scenarion där reservering av föräldrapenningdagar bör kunna kringgås:

Vi anser att det ska vara möjligt att frångå huvudregeln och överlåta dagar i särskilda fall, exempelvis om det finns en svår konflikt mellan föräldrarna, om den ena föräldern är sjuk, har ett missbruk eller annat riskbeteende men ändå är lämplig att vara vårdnadshavare. [...] Män som utsätter kvinnor och barn för våld ska inte vara vårdnadshavare och inte heller ha rätt att vara föräldralediga med barnet (2021, s. 2).

Sveriges kvinnolobby har lämnat synpunkter på utredningens bedömning av rätten till fyra månaders individuell föräldraledighet. Trots att rätten finns, uppfylls den inte i praktiken. Enligt Sveriges kvinnolobby skulle föräldraförsäkringen därav behöva individualiseras. I yttrandet beskrivs:

Vi vill dock understryka att rätten på pappret inte är en rättighet i praktiken för den majoritet av barn, vars pappor väljer att ta ut mindre än fyra månaders föräldraledighet. Normerna kring föräldraledighet är så starka att det krävs öronmärkning av dagar för att män ska ta ut ledighet. I Sverige är idag endast tre månader öronmärkta, vilket får oss att dra slutsatsen att kravet inte är uppfyllt i praktiken. För att komma till rätta med den ojämna fördelningen av föräldraledighet krävs att föräldraförsäkringen, likt andra socialförsäkringar, individualiseras fullt ut (2021, s. 2).

Instansen beskriver föräldraförsäkringen som väldigt flexibel, vilket kan påverka jämställdheten negativt. Deras uppfattning är att flexibiliteten därför bör begränsas (2021, s. 3). Med dessa tydliga synpunkter kring utredningens förslag, som dessutom önskar gå längre än vad balansdirektivet anger, främjar de omhändertagande maskuliniteter.

5.16 Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) företräder 12 fackförbund och arbetar för goda arbetsvillkor. I remissvaret poängterar TCO att arbetsgivarna har en viktig uppgift i avseendet att underlätta för föräldrar och att bidra till ett föräldravänligt arbetsliv. I remissvaret uttrycks hur kvinnor fortfarande tar ett betydligt större ansvar för att få familjelivet att gå ihop, vilket således får konsekvenser. TCO framhåller att:

[...] fortfarande idag ser vi i offentlig statistik och i våra egna undersökningar bland tjänstemännen att kvinnor i högre grad än män anpassar sitt arbetsliv för att få ihop livspusslet med arbete och föräldraansvar och andra åtaganden. Frånvaro av balans i

arbetslivet för med sig ohälsa och sjukfrånvaro med olika former av stressrelaterade besvär (2021, s. 1).

TCO ställer sig positiva till förslaget om att reservera föräldrapenningdagar på grundnivå. De menar att förutsättningarna för ekonomisk jämställdhet skulle stärkas samtidigt som arbetsmarknadsdeltagandet bland utrikes födda kvinnor främjas. I remissvaret framhålls:

[...] Det finns inga motiv till att regelverket ska se annorlunda ut på den punkten för de som har en inkomst och de som inte har det, som studerande och nyanlända. Det här förslaget skapar förutsättningar för både ökad ekonomisk jämställdhet och snabbare etablering på arbetsmarknaden för nyanlända kvinnor (2021, s. 2).

Med dessa synpunkter främjar de omhändertagande maskuliniteter.

5.17 Unizon

Unizon är ett riksförbund som företräder mer än 130 tjej- och kvinnojourer. De arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld. Instansens uppfattning kring förslaget är positivt och tillstyrker därmed utredningens förslag. Unizon uttrycker även att de ställer sig bakom det yttrande som Sveriges kvinnolobby lämnat. De delar bilden av att en särskild bedömning behöver göras i de fall där män utsätter kvinnor för våld och understryker att:

Unizon vill dock betona vikten av att utreda omsorgsförmågan hos män som utsätter och kvinnor och barn för våld, samt möjligheten att dessa män ska vara undantagna rätten att ta ut föräldraledighet med barnet. Delad föräldraledighet förutsätter att båda föräldrarna är lämpliga och har god omsorgsförmåga om barnet. Att utöva våld mot den andra föräldern är att brista i omsorgsförmåga om barnet (2021, s. 1).

Med dessa synpunkter främjar de omhändertagande maskuliniteter.

5.18 Analysschema

I tabell 4 följer en sammanställning som ger en överblick av resultatet.

Tabell 4: *Analysschema - sammanfattning av resultat.*

Aktör	Främjar	Motverkar	Ej identifierat
Antidiskrimineringsbyråerna			Instansen tar varken ställning för eller emot förslaget om att reservera föräldrapenningdagar på grundnivå.
Arbetsdomstolen	Instansen instämmer i bedömningen av förslaget om att även dagar med föräldrapenning på grundnivå ska reserveras.		
Arbetsgivarverket	Instansen tillstyrker förslaget.		
Försäkringskassan	Instansen tillstyrker förslaget om att föräldrapenning på grundnivå ska reserveras.		
Hemmaföräldrars Riksorganisation (HARO)		Instansen avstyrker förslaget och hänvisar till valfrihet och familjens egenbestämmande.	
Inspektionen för socialförsäkringen	Instansen tillstyrker utredningens förslag om att även dagar med föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverade.		
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU)	Instansen har inga invändningar mot förslaget. Dock hävdar de att reserverade dagar troligtvis har en normerande effekt på sikt och därmed är ändamålsenlig politik.		
Landsorganisationen i Sverige (LO)	Instansen vill med kraft understryka att även dagar med föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverade.		
Regelrådet	Instansen finner att beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är godtagbar.		
Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL)	Instansen tillstyrker förslaget om att dagar med ersättning på grundnivå reserveras för vardera föräldern.		
Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)		Instansen emotsätter sig förslaget om att dagar med ersättning på grundnivå ska vara reserverade, med hänvisning till våldsutövande män.	
Sveriges Akademikers Centralorganisation (Saco)	Instansen tillstyrker förslaget om ersättning för föräldrapenning på grundnivå ska vara reserverade.		

DIK (via Saco)	Instansen tillstyrker förslaget och önskar att regeringen går längre med en reservering av en tredjedel av ersättningsdagarna.		
Sveriges Ingenjörer (via Saco)	Instansen är positiv till förslaget som kan bidra till att jämna ut föräldraledighets-uttaget.		
Svenskt näringsliv		Instansen avstyrker utredningens förslag att ersättning på grundnivå i föräldraförsäkringen ska reserveras med 90 dagar per förälder.	
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)	Instansen tillstyrker förslaget om att ersättning på grundnivå i föräldraförsäkringen ska reserveras.		
Kristdemokraterna (via SKR)		Instansen avstyrker förslaget om att reservera föräldrapenningdagar på grundnivå med hänvisning till valfriheten.	
Sveriges Kvinnolobby	Instansen vill särskilt understryka att föräldrapenningdagar på grundnivå ska vara reserverade.		
Tjänstemännens centralorganisation (TCO)	Instansen tillstyrker förslaget om att föräldrapenningdagar på grundnivå ska vara reserverade.		
Unizon	Instansen tillstyrker förslaget om att föräldrapenningdagar på grundnivå ska vara reserverade.		

6. Analys

Undersökningens resultat visar att 4 av 20 instanser motverkar omhändertagande maskuliniteter genom att dess yttranden försvårar för omhändertagande maskuliniteter att fortsätta ta plats och utvecklas. Detta genom att förutsättningarna för det praktiska utförandet av vård och omsorg är av stor vikt i utvecklandet av en bredare definition av maskulinitet samt mäns roll och förmåga att förse någon om omsorg (Elliott, 2016). Vidare visar resultatet att 15 instanser främjar omhändertagande maskuliniteter då de uppmuntrar till mäns större involvering i vårdande arbete. Slutligen gav en av instanserna ett yttrande vars ställning ej gick att identifiera.

Resultatet visar en tydlig tendens bland fackförbundens uppfattning (LO, Saco, Sveriges ingenjörer, DIK och TCO), där det råder en total enighet kring att föräldrapenning på grundnivå bör reserveras och något som, enligt dem, borde ha skett för länge sedan. DIK hade gärna sett att regeringen tagit tillfället i akt att gå längre än vad balansdirektivet kräver för att snabba på utvecklingen mot en jämställd fördelning av det obetalda arbetet. Svenskt näringsliv som å andra sidan representerar arbetsgivarsidan, hävdar det motsatta, där den svenska lagstiftningen anses vara tillräckligt generös och att utredningens förslag inte torde ha någon effekt på jämställdhetens utveckling i Sverige. Att Svenskt näringsliv landar i denna slutsats grundar sig till största del i att de anser att inte tillräckligt många kommer beröras av förslaget. Instansen SKR som likaså är av uppfattningen att det inte är särskilt många arbetstagare inom SKR som kommer beröras av förslaget, har däremot tagit ställning att tillstyrka förslaget.

Ett argument som återkommit bland flera remissvar är den positiva effekt som en reservering av föräldrapenningdagar sannolikt kommer få för kvinnor som befinner sig långt bort från arbetsmarknaden. Utrikes födda kvinnor nämns av Sveriges kvinnolobby, IFAU, LO och TCO som en målgrupp som särskilt skulle påverkas till snabbare etablering på arbetsmarknaden då de ofta tar ut föräldrapenning på grundnivå. Samtidigt belyser Antidiskrimineringsbyråerna att det finns en risk att familjer med låg socioekonomisk status påverkas negativt av reserverade föräldrapenningdagar, då föräldern kan tänkas behöva arbeta ändå för familjens ekonomi. Antidiskrimineringsbyråernas uppfattning är att förslaget gynnar ”mittfåran” i samhället.

Bland kvinnoorganisationerna (Roks, Sveriges kvinnolobby och Unizon) går åsikterna isär gällande en reservering av föräldrapenning på grundnivå samt kvoterad föräldraledighet rent

generellt, där Roks är starkt kritiska till reservering. Vad organisationerna däremot har gemensamt är att de lyfter argumentet kring män som utsätter kvinnor för våld, vilket tycks ses förbi bland övriga remissinstanser. Roks uppfattning är att det är djupt problematiskt att utredningen ej lyfter diskussionen kring mäns våld mot kvinnor.

Instanserna DIK och Sveriges kvinnolobby är de enda som uppger att de vill se ytterligare reservering av föräldraförsäkringen. DIK föreslår en tredelad föräldraförsäkring medan Sveriges kvinnolobby vill individualisera den fullt ut, med hänvisning till att de reformer som fått störst effekt på uttaget är öronmärkta dagar. Sveriges kvinnolobby har en uppfattning om att jämställdhetsarbetet för en jämn fördelning av obetalt arbete stagnerat i Sverige. I kontrast till detta står instanserna HARO och Kristdemokraterna som motverkar omhändertagande maskuliniteter, då de i stället vill se ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen. Deras linje i argumentationen bottnar i *valfrihet*. Sveriges kvinnolobby, å andra sidan, menar att föräldraförsäkringen är för flexibel och har en negativ påverkan på kvinnors ställning på arbetsmarknaden samt ekonomiska självständighet.

RFSL och Försäkringskassan är de enda instanserna som lyfter risken av att samkönade par kan uppleva exkludering. Instanserna hänvisar till användning av begrepp såsom ”pappadagar”. Trots att RFSL är positiva till förslaget vill de inte se en total reservering av föräldrapenningdagarna då reserverade dagar skapar svårigheter för familjekonstellationer bestående av fler än två vårdnadshavare.

7. Diskussion

Uppsatsens syfte var att undersöka vilken uppfattning svenska instanser har till balansdirektivet och förslagen till implementering i SOU 2020:81. Syftet var även att ta reda på om instanserna i sin tur främjar eller motverkar omhändertagande maskuliniteter. Med textanalys som metod användes instansernas remissvar som material för att besvara forskningsfrågorna.

Bland de tillfrågade instanserna som lämnat synpunkter kring föräldraledighet finns en klar majoritet som har en positiv uppfattning om direktivet och dess förslag till lagändring vid implementering. Det vanligaste argumentet som nämnts är ett jämställt omsorgsansvar. Utöver detta återfinns argument såsom ett förenklat regelverk, snabbare etablering för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden samt ekonomisk jämställdhet. Till skillnad från denna enighet, finns en tydligare distinktion mellan instanserna som är emot förslaget. De instanser som är av negativ uppfattning till förslaget nämner olika argument mot bakgrund till deras ställningstagande. Instanserna HARO och Kristdemokraterna hävdar valfrihet och familjens egenbestämmande. Svenskt näringsliv argumenterar för att förslaget inte ger någon påverkan på jämställdheten medan Roks ifrågasätter våldsamma mäns omsorgsförmåga.

Ett resultat som överraskade var kvinnoorganisationen Roks ställning emot förslaget om reserverade dagar, och därmed motverkande av omhändertagande maskuliniteter. Det finns dock anledning att hålla sig kritisk till denna tolkning. Det är möjligt att Roks i grund och botten främjar omhändertagande maskuliniteter då de värnar om kvinnors livsvillkor och lyfter problematiken med mäns våld mot kvinnor. Med detta belyser de hur drag hämtade ur hegemoniska maskuliniteter fortfarande är ett stort problem samt de ”kostnader” som enligt Elliott (2016) drabbar både kvinnor och män. Detsamma gäller Svenskt näringsliv, där de i remissvaret menade att förslaget går längre än vad balansdirektivet kräver, vilket i sig inte nödvändigtvis behöver vara ett motverkande av omhändertagande maskuliniteter. Tolkningen av remissvaren från Roks och Svenskt näringsliv hade bättre kunnat säkerställas om material inhämtats på fler sätt, vilket uppgavs som en brist under avsnitt 4.2.1.

Något som var mindre överraskande var att argumentet *valfrihet* framkom i resultatet, då detta argument länge funnits med i debatten (Klinth, 2005). I den tidigare forskningen beskrivs normer kopplat till könstillhörighet ha en avsevärd påverkan på fördelningen av

föräldrapenninguttag (ISF, 2012; Försäkringskassan, 2010 se Försäkringskassan, 2013; Haas & Hwang, 2018; Boye & Evertsson, 2018), vilket innebär att argumentet valfrihet egentligen inte är *valfri* i den bemärkelsen. Den är snarare styrd av normer och strukturer i samhället som inbegriper förväntningar på moder- och faderskapet. Att HARO och Kristdemokraterna argumenterar för valfrihet ger anledning att tolka det som ett fortsatt upprätthållande av traditionella könsroller och ”görandet” av kön. Till följd av att det praktiska utförandet av omsorgsarbete kan associeras med att ha en bredare definition av maskulinitet, underlättas detta genom att män uppmuntras till att spendera mer tid med sina barn. Enligt Elliott (2016) kan den praktiska omsorgen leda till förändrade attityder och känslor kring de ”vårdande” uppgifterna samtidigt som den traditionella synen på kön utmanas.

Att en instans som HARO, vars fokus är att familjer ska kunna förse sina barn med omsorg i hemmet, har en negativ uppfattning till förslagen som följer balansdirektivet är inte särskilt förvånande. De använder jämställdhet som argument, då de anser att det är viktigt för jämställdheten att kvinnor som väljer att prioritera sina barn får behålla ekonomiskt skyddsnät. Detta ligger i linje med tidigare forskning som påvisat att principen om valfrihet framställts som bättre möjligheter till att uppnå jämställdhet, medan det i själva verket handlar om att människors möjligheter till jämställdhet överordnats kvinnors då hennes val beror på honom (Klinth, 2005). Utefter hur HARO uttryckt sig i remissvaret finns dessutom en risk att kvinnor som väljer att arbeta och fördela föräldraledigheten jämställt skuldbeläggs, med hänsyn till att ”[...] kvinnor som väljer att prioritera sina barn” (2021, s. 1) åsyftar kvinnor som väljer att vara *hemma* med sina barn. Enligt HARO skulle förslaget dessutom riskera att barn får färre omsorgsdagar än annars, vilket är ett vanligt argument. Dock stöds inte argumentet i tidigare forskning (Försäkringskassan, 2019).

Många av instanserna hade uppfattningen om att reserverade föräldrapenningdagar skulle få särskild effekt för utrikes födda kvinnor och kvinnor som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden. Detta ligger i linje med tidigare forskning som påvisat att par delar föräldrapenningen mindre jämställt vid låg utbildningsnivå samt inkomst (Duvander & Viklund, 2014). Därmed finns anledning att tro att förslaget är av stor vikt för utrikes födda kvinnor samtidigt som omhändertagande maskuliniteter ges mer ”utrymme” att utvecklas i samhället. Samtidigt finns alltid en risk att dessa grupper fortsätter följa samma mönster vad

gäller föräldraledighetsuttag då dessa grupper varit svåra att nå även med reserverade dagar. Som tidigare nämnts finns fortfarande normer och tydliga könsroller som påverkar föräldraledighetsuppdelningen.

Vad som är märkbart med resultatet är att *männens* fördelar av ökat uttag av föräldraledighet inte nämns i något remissvar, vilket kan uppfattas som märkligt med tanke på att en stor del av direktivet handlar om att öka incitamenten för män att ta ut familjerelaterad ledighet. Det är även överraskande att intresseorganisationen "Män för jämställdhet" som var inbjuden att lämna remissvar på SOU 2020:81 valde att avstå, med tanke på hur väl de berörs av frågan.

Sammantaget säger instansernas inställning något om vad som är att vänta i framtiden. Det är möjligt att anta att liknande argument kommer anföras om förslag om ytterligare reserverade föräldramånader skulle sättas på agendan.

8. Slutsatser

Uppsatsen ämnade att undersöka svenska instansers uppfattning om balansdirektivet. Syftet var att undersöka vilken inställning svenska instanser har till föräldraledighet samt reserverade föräldrapenningdagar som är ett viktigt verktyg för att främja jämställdhet och omhändertagande maskuliniteter.

Gällande forskningsfrågan ”Vilken uppfattning har svenska instanser om direktivet om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängvårdare?” visade undersökningen att en majoritet motsvarande 15 instanser har en positiv uppfattning om balansdirektivets syfte samt förslaget i SOU 2020:81 om reserverade föräldrapenningdagar på grundnivå. Det mest framträdande argumentet var jämställt omsorgsansvar. Bland de 4 instanser som hade en negativ uppfattning motsvarades de mest framträdande argumenten av valfrihet, mäns våld mot kvinnor samt en tvetydig påverkan på jämställdheten. Gällande forskningsfrågan ”Främjar eller motverkar instanserna omhändertagande maskuliniteter?” visade resultatet att 15 av 20 svenska instanser bidrar till att främja omhändertagande maskuliniteter. Resterande 5 instanser motsvaras av 4 som motverkar och en instans som har ett icke identifierbart ställningstagande.

Denna undersökning visar att det finns en tydlig tendens bland svenska instanser som vill ta ytterligare steg för att jämna ut fördelningen mellan obetalt och betalt arbete, där fortsatt utveckling av omhändertagande maskuliniteter uppmuntras. Samtidigt tycks det finnas en relativt svag vilja att gå betydligt längre än balansdirektivets krav och därmed fortsatt ha en ledande roll bland EU:s medlemsländer. Undersökningen tydliggör även att debatten kring föräldraledighet, med särskild betoning på reserverad föräldraledighet, är ett ämne som skapar motsättningar. Undersökningen har på så sätt fördjupat förståelsen för vad svenska instanser, med god representation från olika intressen i samhället, tycker i frågan om en reserverad del i föräldraförsäkringen samt vilka argument som anförs i remissvaren.

I undersökningen lades främst fokus på mäns omvårdnad kopplat till föräldraledighet till följd av den avgränsning som krävdes för denna typ av uppsats. Då balansdirektivet till stor del även handlade om omvårdnad kopplat till närståendevård hade det berikat undersökningens resultat om även detta perspektiv beaktats. Detta hade varit önskvärt att undersöka i fortsatt forskning. Det hade dessutom fördjupat undersökningen om ett intersektionellt perspektiv hade vävts in.

Ett intersektionellt perspektiv hade varit särskilt intressant med hänsyn till att inriktningen i denna uppsats främst varit på heterosexuella par samt att det existerar en stark heteronorm i samhället. Ett ytterligare förslag på fortsatt forskning som hade kunnat fördjupa undersökningen är inkluderingen av EU-medlemsländerna för en större jämförelse. Till följd av att balansdirektivet är så pass nytt hade det även varit intressant att i framtiden följa upp medlemsländernas långsiktiga resultat.

Referenser

- Advisory Committee on Equal Opportunities for Women and Men (2021) *Towards a Stereotype Free European Union: Opinion on Combatting Gender Stereotypes*. Tillgänglig: https://commission.europa.eu/system/files/2021-03/opinion_combatting_gender_stereotypes_2021_en.pdf
- Alsarve, Jenny & Boye, Katarina (2011) *'Man vill ha det lite jämställt sådär': planer för föräldraledighet och arbetsdelning bland blivande föräldrar*. Örebro: Örebro Universitet. Tillgänglig: <https://www.oru.se/contentassets/167251a9ed36415b94b30455c577a925/man-vill-ha-det-lite-jamstallt-sadar.pdf>
- Antidiskrimineringsbyråerna (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/antidiskrimineringsbyraerna.pdf>
- Arbetsdomstolen (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/arbetsdomstolen.pdf>
- Arbetsgivarverket (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/arbetsgivarverket.pdf>
- Arbetsmarknadsdepartementet (2020) *Remittering av betänkandet Genomförande av balansdirektivet – balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare SOU (2020:81)*. Hämtad 2023-04-26, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/remittering-av-betankandet-genomforande-av-balansdirektivet--balans-mellan-arbete-och-privatliv-for-foraldrar-och-anhorigvardare-sou-202081.pdf>
- Axelsson, Tobias K (2019) *När män möts som pappor: Fadrandets politik och praktik i det jämställda och pappavänliga Sverige*. Örebro: Örebro universitet.
- Barker, Gary, Garg, Aapta, Heilman, Brian, Van der Gaag, Nikki & Mehaffey, Rachel (2021) *State of the Worlds Fathers 2021: Structural Solutions to Achieve Equality in Care Work*. Washington, DC: Promundo-US. Tillgänglig: <https://stateoftheworldsfathers.org/report/state-of-the-worlds-fathers-2021/>
- Berggren, Kalle (2020) "Maskulinitetsteorier i förändring: nya begrepp, nya tolkningar." *Socialmedicinsk tidskrift*, 2: 187–198.
- Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.) (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur
- Boye, Katarina & Evertsson, Marie (2018) *Föräldraskap och deras förverkligande* (Socialförsäkringsrapport 2018:3). Stockholm: Försäkringskassan. Tillgänglig: <https://www.forsakringskassan.se/download/18.3b0dc6ef17db11eab724bbb/1649071912160/oraldraskapsideal-och-deras-forverkligande-socialforsakringsrapport-2018-3.pdf>

- Brandth, Berit & Kvande, Elin (2016) "Masculinity and Fathering Alone during Parental Leave." *Men and Masculinities*, 21(1), 72-90. Doi: <https://doi.org/10.1177/1097184X16652659>
- Bygren, Magnus & Duvander, Ann-Zofie. (2006) "Parents' Workplace Situation and Fathers' Parental Leave Use." *Journal of marriage and family*, 68(2), 363–372.
- COM (2010) 491, *Strategy for equality between women and men 2010-2015*. Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0491:FIN:EN:PDF>
- COM (2020) 152, *A Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020-2025*. Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152>
- Connell, Raewyn & Messerschmidt, James W. (2005) "Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept." *Gender & society* 19(6), 829–859. Doi: <https://doi.org/10.1177/0891243205278639>
- David, Matthew, Sutton, Carole D & Torhell, Sven-Erik (2016) *Samhällsvetenskaplig metod*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- De la Porte, Caroline, Im, Zhen J, Pircher, Birgitte & Szelewa, Dorota (2023) "The EU's work-life balance directive: Institutional change of father-specific leave across member states." *Social Policy & Administration*, 1– 15. Doi: <https://doi.org/10.1111/spol.12920>
- Duvander, Ann-Zofie, Ferrarini, Tommy & Johansson, Mats (2015) *Familjepolitik för alla? En ESO-rapport om föräldrapenning och jämställdhet* (Rapport 2015:5). Stockholm: Elanders Sverige AB. Tillgänglig: <https://eso.expertgrupp.se/wp-content/uploads/2013/12/ESO-2015-5-tillwebben.pdf>
- Duvander, Ann-Zofie & Viklund, Ida (2014) *Kvinnors och mäns föräldradighet*, i K. Boye & M. Nermo (red) *Lönsamt arbete – familjeansvarets fördelning och konsekvenser* (SOU 2014:28). Stockholm: Elanders Sverige AB.
- Duvander, Ann-Zofie, Haas, Linda & Thalberg, Sara (2017) "Fathers on Leave Alone in Sweden: Toward More Equal Parenthood?", i M. O'Brien & K. Wall (eds.) *Comparative Perspectives on Work-Life Balance and Gender Equality*, Life Course Research and Social Policies, 6. Doi: 10.1007/978-3-319-42970-0_8
- Elliott, Karla (2016) "Caring Masculinities: Theorizing an Emerging Concept." *Men and Masculinities*, 19 (3): 240–259. Doi: <https://doi.org/10.1177/1097184X15576203>
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Europaparlamentet (2016) *Debates on Creating labour market conditions favourable for work-life balance* [PV 12/09/2016-21]. Tillgänglig: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2016-09-13-ITM-005-19_EN.html
- Europaparlamentet (2022) *Maternity and paternity leave in the EU*. Hämtad 2023-05-17, från [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/698892/EPRS_ATA\(2022\)698892_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/698892/EPRS_ATA(2022)698892_EN.pdf)

- Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/1158/EU om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängigvårdare (EUT L 188, 12.7.2019, ss. 79–93).
- European Institute for Gender Equality (2022) *Gender Equality Index 2022: The COVID-19 pandemic and care*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Institute for Gender Equality (u.å.) Masculinities. Hämtad 2023-05-27, från https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1047?language_content_entity=en
- Europeiska rådet (2019) *Interinstitutional File: 2017/0085 (COD)* [10282/19]. Tillgänglig: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_10282_2019_INIT
- Europeiska rådet (2022) *Balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängigvårdare*. Hämtad 2023-05-15, från <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/work-life-balance/>
- Farré, Lúdia (2012) *The Role Of Men for Gender Equality*. Washington: World Bank. Tillgänglig: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/7e071645-89ee-5f42-a2bb-ec517d85930a/content>
- Försäkringskassan (2013) *De jämställda föräldrarna* (Socialförsäkringsrapport 2013:8). Stockholm: Försäkringskassan. Tillgänglig: <https://www.forsakringskassan.se/download/18.3b0dc6ef17db11eab724bb7/1649071616954/d-e-jamstallda-foraldrarna-socialforsakringsrapport-2013-8.pdf>
- Försäkringskassan (2016) *Akademiker delar mest lika* (Korta Analyser 2016:1). Stockholm: Försäkringskassan. Tillgänglig: <https://www.forsakringskassan.se/download/18.3ab4e9fc17db121eae631bd/1648817455016/a-kademiker-delar-mest-lika-korta-analyser-2016-1.pdf>
- Försäkringskassan (2019) *Jämställd föräldraförsäkring* (Rapport 2019:2). Stockholm: Försäkringskassan. Tillgänglig: <https://www.forsakringskassan.se/download/18.7fc616c01814e179a9f355/1656676749850/jamstalld-foraldrarforsakring-socialforsakringsrapport-2019-2.pdf>
- Försäkringskassan. (2020) *Betald och obetald föräldradighet* (Rapport 2020:3). Stockholm: Försäkringskassan. Tillgänglig: <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/ba06e05a-0723-49e0-94eb-d004afd64558/betald-och-obetald-foraldradighet-socialforsakringsrapport-2020-3.pdf?MOD=AJPERES&CVID=&CACHE=NONE&CONTENTCACHE=NONE>
- Försäkringskassan (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/forsakringskassan.pdf>
- Geisler, Esther & Kreyenfeld, Michaela (2018) “Policy reform and fathers’ use of parental leave in Germany: The role of education and workplace characteristics.” *Journal of European Social Policy*, 29, 273-291. Doi:10.1177/0958928718765638
- Gärtner, Marc, Schwerma, Klaus & Beier, Stefan (2007) *Fostering Caring Masculinities: Documentation of the German Gender Expert Study*. Berlin: Tyskland. Tillgänglig: https://www.dissens.de/fileadmin/dissens_home/content/documents/projekte_abgeschlossen/F

[ocus/focus-expert-study-germany.pdf](#)

- Haas, Linda & Hwang, Philip (2018) Policy is not enough – the influence of the gendered workplace on fathers' use of parental leave in Sweden. *Community, Work & Family*, 22:1, 58-76. doi:10.1080/13668803.2018.1495616
- Hanlon, Niall (2012) *Masculinities, Care and Equality: Identity and Nurture in Men's Lives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hemmaföräldrars Riksorganisation (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/haro---hemmaforldrars-riksorganisation.pdf>
- Hooks, Bell (2003) *The Will to Change: Men, Masculinity, and Love*. New York: Atria Books.
- Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/institutet-for-arbetsmarknadspolitisk-utvardering-ifau.pdf>
- Inspektionen för socialförsäkringen (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/inspektionen-for-socialforsakringen-isf.pdf>
- Kaufman, Gayle & Almqvist, Anna-Lena (2017) "The Role of Partners and Workplaces in British and Swedish Men's Parental Leave Decisions." *Men and Masculinities*, 20(5) 533-551. Doi: <https://doi.org/10.1177/1097184X17727570>
- Klinth, Roger (2005) "Pappaledighet som jämställdhetsprojekt", i SOU 2005:66. *Forskarrapporter till Jämställdhetspolitiska utredningen*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.
- Landsorganisationen i Sverige (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/landsorganisati-onen-i-sverige-lo_.pdf
- Mahoney, James & Thelen, Kathleen A. (2010) A theory of gradual institutional change, i J. Mahoney & K. Thelen (Ed.), *Explaining Institutional Change: Ambiguity, Agency and Power* (ss. 1– 27). Cambridge: Cambridge University Press.
- OECD (2021) *Man Enough? Measuring Masculine Norms to Promote Women's Empowerment, Social Institutions and Gender Index*. Paris: OECD Publishing. Doi: <https://doi.org/10.1787/6ffd1936-en>
- Oliveira, Alvaro, de la Corte R, Miguel & Luetz, Fabian (2020) The New Directive on Work-Life Balance: Towards a New Paradigm of Family Care and Equality? In *European Law Review*, 45 (3), 295–323. Sweet and Maxwell.

- Pircher, Birgitte, De la Porte, Caroline & Szelewa, Dorota (2023) "Actors, costs and values: the implementation of the Work-Life Balance Directive." *Social Policy & Administration*, 1049, 1-26. Doi: 10.1080/01402382.2023.2181504
- Regelrådet (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/regelradet.pdf>
- Regeringskansliet (2021) *Beskrivning av stegen i lagstiftningskedjan*. Hämtad 2023-05-15, från <https://www.regeringen.se/om-webbplatsen/beskrivning-av-stegen-i-lagstiftningskedjan/>
- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-14, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/rfsl.pdf>
- Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-15, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/riksorganisationen-for-kvinnojourer-och-tjejjourer-i-sverige-roks.pdf>
- Scambor, Elli, Bergmann, Nadja, Wojnicka, Katarzyna, Belghiti-Mahut, Sophia, Hearn, Jeff, Gullvåg H, Øystein, Gärtner, Marc, Hrzenjak, Majda, Scambor, Christian & White, Alan (2014) "Men and Gender Equality: European Insights." *Men and Masculinities*, 17(5), 552–77. Doi: 10.1177/1097184X14558239
- Scambor, Elli, Wojnicka, Katarzyna & Bergmann, Nadja (Eds.) (2013) *The role of men in gender equality: European strategies & insights*. Luxemburg: Publications Office. Tillgänglig: <https://data.europa.eu/doi/10.2838/14738>
- Schmidt, Vivien A. (2008) "Discursive institutionalism: The explanatory power of ideas and discourse." *Annual Review of Political Science*, 11(1), 303–326. Doi: 10.1146/annurev.polisci.11.060606.135342
- SOU 2005:66. *Makt att forma samhället och sitt eget liv - jämställdhetspolitiken mot nya mål*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2005/08/sou-200566/>
- SOU 2014:6. *Män och jämställdhet*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/contentassets/6e2024c9c99948bfa052224089272c0e/man-och-jamstallldhet-fran-missiv-till-bilaga-8-sou-20146/>
- Svenskt näringsliv (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-15, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/svenskt-naringsliv.pdf>
- Sveriges Akademikers Centralorganisation (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-15, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/saco.pdf>

Sveriges Kommuner och Regioner (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-15, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/sveriges-kommuner-och-regioner.pdf>

Sveriges kvinnolobby (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-16, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/sveriges-kvinnolobby.pdf>

Tjänstemännens centralorganisation (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-16, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/tjanstemannen-centralorganisation-tco.pdf>

Unizon (2021) Remiss av SOU 2020:81 Genomförande av balansdirektivet - balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Hämtad 2023-04-16, från <https://www.regeringen.se/contentassets/d7d957f021ea47cc9fa5e25bfb9d533b/unizon>.

Wojnicka, Katarzyna & Kubisa, Julia (2023) "The COVID-19 Pandemic and Caring Masculinity: New Prospects or a Wasted Opportunity?." *Gender, Work & Organization*, 1– 15. Doi: <https://doi.org/10.1111/gwao.13007>